

8. Synen på självmord inom olika religiösa samfund

Här är det andra faktabladet där företrädare för några trossamfund svarar på två frågor:

1. Vad säger din religion om självmord?
2. Vad säger du till en församlingsmedlem som kommer till dig med tankar på att ta sitt liv?

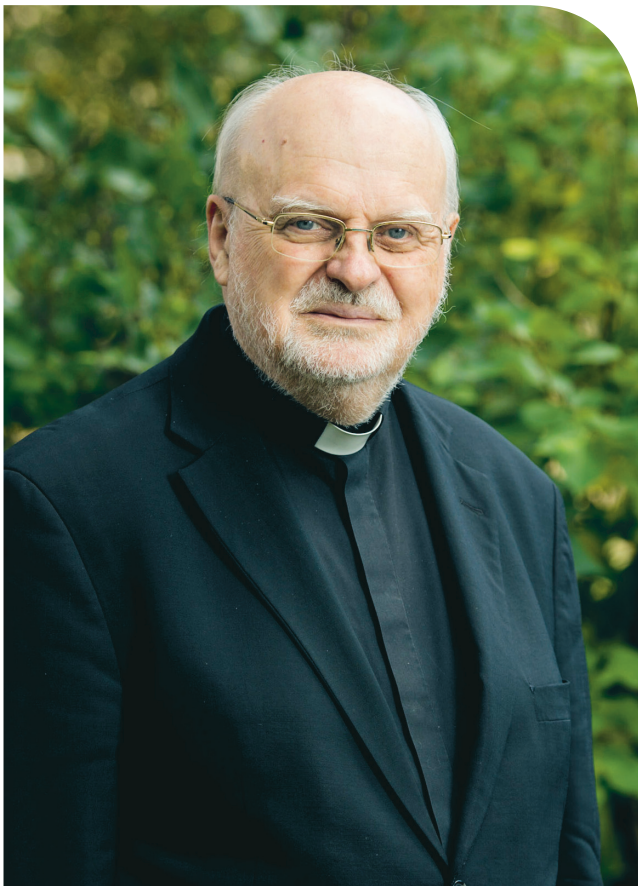
Anders Arborelius

är kardinal och biskop av Stockholms katolska stift.

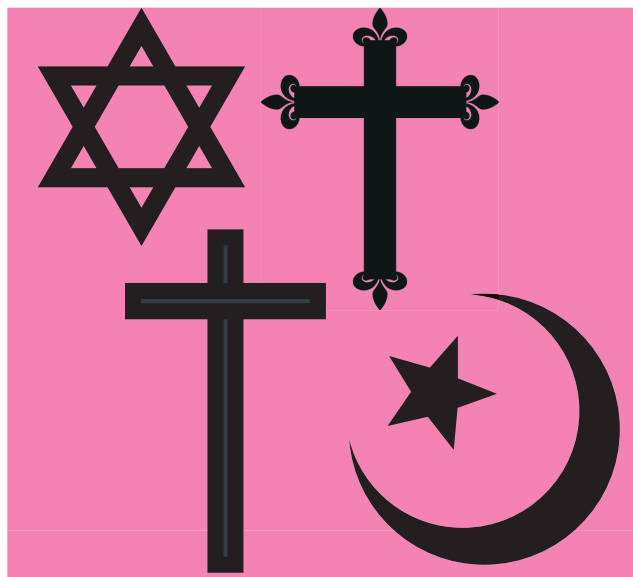
1 Självmord är en synd som inte kan ångras. Annars är ju kyrkan förlåtelsens institution, men ett självmord kan vi aldrig ta tillbaka. Från det första andetaget till det sista är människan Guds avbild. Det mänskliga livet är något vi ska vårda. Vi får inte ta någons liv, inte heller vårt eget.

Jag har hört från vissa troende människor att det enda som stoppat dem från att ta sitt eget liv är att det är något som strider mot Guds vilja, att det är en synd som kyrkan vill förhindra.

För att sammanfatta: Naturligtvis kan en människa vara

ANDERS ARBORELIUS är kardinal och biskop av Stockholms katolska stift. I det förra faktabladet svarade Caroline Krook, Svenska kyrkan och tidigare biskop i Stockholm, på samma frågor.

FÅR MAN TA LIVET AV SIG? Alla människor grubblar då och då på existentiella frågor, men vad har de olika världsreligionerna för svar att ge?

så olycklig och utsatt att hon inte klarar av att leva. Men ändå kommer hon kanske, i det sista avgörande ögonblicket, fram till att livet är en oändlig gåva som man bara inte kan tacka nej till.

2 Vad ska man säga till någon som vill begå självmord? Det första är att vi måste lyssna. Varje människa är unik, och det finns inga allmängiltiga svar på dessa frågor. Det kan vara någon som vill ta sitt liv för att hon har allvarlig cancer, och då kan man fråga vad det skulle innebära för människorna i personens omgivning. Det kan vara en människa som känner sig ensam och övergiven och brottas med förtvivlan. Då kan man försöka visa att om du har en kristen tro är du aldrig ensam; du kan alltid identifiera dig med Jesus på korset.

Så bromsa upp och försök tänka igenom hur du skulle vilja att man talade till dig, om du själv var i en sådan situation. Jag tror att du först måste lyssna väldigt noga på den människa som ger dig detta förtroende. Att bara lyssna kan betyda mycket ibland – att det finns någon som står ut med att höra, även om man har anklagelser mot Gud, mot människor och mot tillvaron.

Även om den människan känner sig helt utsatt, helt bortglömd av Gud och världen, ska du först lyssna och försöka leva dig in i vad hon har att säga. Då tror jag du kan få Guds hjälp att peka på något som skulle kunna vara en räddningsplanka i denna utsatta situation. För jag tror att det alltid finns hopp. Även i det sista ögonblicket kan den som vet att den ska avrättas ändå hoppas att det ska komma nåd i sista stund.

Jag har inga mirakelsvar att ge, men jag brukar alltid säga: lyssna, lyssna, lyssna. Då kan det dyka upp ett litet hopp, en liten möjlighet, eftersom varje mänskligt möte är nytt. Kan vi lyssna oss in i det djupaste i en människa, kanske vi också kan hitta den där lilla nyckeln som gör att man kan förhindra det som är oåterkalleligt och inte kan göras gjort.

1. Vad säger din religion om självmord?
2. Vad säger du till en församlingsmedlem som kommer till dig med tankar på att ta sitt liv?

Morton Narrowe

är överrabbin emeritus vid Judiska församlingen i Stockholm.

1 Hur ser min religion på självmord? Naturligtvis är vi mycket negativa till det. När Gud skapade världen sade han att det var gott, så vår inställning är att vi ska njuta av livet och använda livet. I grund och botten är Gud negativ till självmord.

Under en period i historien var det till och med vanligt att straffa dem som begick självmord, genom att liket inte tilläts begravning på judiska begravningsplatser. Många rabbiner tyckte detta var fel, och på 1600-talet var det en mycket framstående rabbin, som verkade i Prag, som lade fram ett synsätt som kommit att bli accepterat i nästan alla judiska kretsar. Det utgår från insikten att den som begår självmord lider av en psykisk störning vid just den tidpunkten. Det är inte personen själv som begår självmord, utan det är det psykiska tillståndet som tar honom ifrån sig själv.

Därför är det nu accepterat nästan överallt att den som begår självmord ska begravas på den judiska begravningsplatsen. Vårt begravningsällskap, *chevra kadisha*, tar hand om liket och alla får samma begravning. Vi hade hoppats att livet skulle bli så positivt att ingen skulle behöva ta sitt liv. Men vi har förståelse för den som ändå gör det.

2 Vad skulle jag säga till någon som kommer till mig med tankar på att ta sitt liv? För det första skulle jag ta det på allvar. Jag är väldigt tagen av en bok jag läste för länge sedan: *Livet måste ha en mening* av den österrikiske psykiatern Viktor Frankl. Frankl, som var överlevande från Förintelsen, hade tagit titeln från ett uttalande av Nietzsche: »Den som har ett *varför* att leva för kan uthärda nästan vilket *hur* som helst.«

Min uppgift när jag konsulteras i en så allvarlig fråga är att i samtalet försöka hitta något viktigt och positivt. Det är lättare för mig än för Viktor Frankl, som var fången i ett dödsläger tillsammans med människor som arbetade som slavar, och som egentligen skulle dö. Många blev likgiltiga och slutade äta. Men han försökte tala med dem, försökte få dem att överleva för något att komma tillbaka till; till barnen, till karriären, till att studera. Vad det än var gällde det att hitta en mening med livet som det var, och en förhoppning att framtiden skulle leda till något bättre.

Det skulle också bli mitt svar till den som kommer till mig med självmordstankar. Jag skulle diskutera allvarligt och ingående, och se om det finns någon ljuspunkt som kan få den här personen att se en mening med livet.

MORTON NARROWE är överrabbin emeritus vid Judiska församlingen i Stockholm.

Mohammad Muslim Eneborg

1 Det är helt klart, enligt Koranen och andra urkunder inom islam, att livet är heligt, en gåva från Gud. Under vår tid på jorden har vi livet till låns. Vi äger inte våra liv utan vi förvaltar dem, och vi måste förvalta dem som vi tror att Gud vill. Där ingår att vi inte själva kan bestämma när vi ska lämna jordelivet. Därför är det fel att ta sitt liv, precis som det är fel att ta någon annan människas liv.

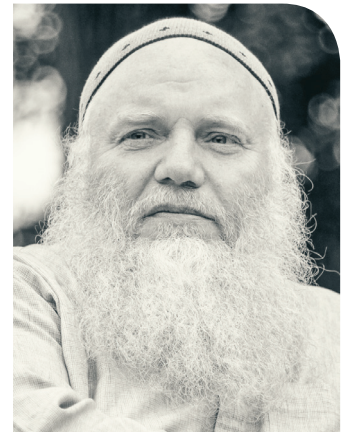
Även om en person som begått självmord har begått en synd, så betyder det inte att personen lämnar islam. Det markeras av att man utför begravningsbönen, precis som för muslimer som dött på annat sätt. Den enda skillnaden är att man som en markering kanske inte låter den mest framstående personen i församlingen leda begravningsbönen.

Grundtanken är alltså att även en person som begått självmord kan få förlåtelse från Gud, och dör alltså i tro. Man är inte utestängd från Guds nåd och barmhärtighet fast man valt att avsluta sitt liv. Det kan hända att man hamnar i situationer man inte råder över, sinnestillstånd är föränderliga och man kan göra saker i affekt. Därför är det inte otänkbart att man på grund av omständigheter tar detta steg. Det är en synd, men det betyder inte att den inte kan förlåtas.

2 Vad säger jag till någon som befinner sig i en sådan situation? Ärligt talat har jag inget färdigt svar. Mycket beror på personen, på omständigheterna och på min egen sinnesstämmning. Men det är viktigt att man inger hopp och lyfter fram det positiva. Att livet är värt att leva. Det vi upplever under jordelivet är avsett att ge livsgnista och glädje, trots alla motgångar. Det är till för att ge oss erfarenheter som vi behöver för att bättre förstå Gud och oändligheten.

Även lidandet har en mening. Det finns en underbar berättelse om Muhammed, där han säger att det ibland kan hända att Gud har bestämt något för en person – kanske att hon ska uppnå en viss andlig ställning. Men hon förmår inte riktigt att nå dit genom sina gärningar. Då utsätter Gud den här personen för olika svårigheter, till exempel med hälsan, ekonomin eller med nära anhöriga. Men sedan ger Gud tålmod att bära de här motgångarna. Genom detta tålmod låter Gud sedan den här personen uppnå det Han redan i förväg hade bestämt. De svårigheter och prövningar vi utsätts för i livet är kanske det som allra mest gör att vi växer. Vi ska minnas att det alltid är mörkast före gryningen.

Man kan inte ha färdiga svar på alla frågor. Man måste förhålla sig till situationen, men man måste vara ärlig. Har man en positiv inställning till livet, har man det hopp och den förtröstan det innebär att ha en tro, kan man också hitta kraft i den och vägledning att veta vad man ska säga, när man behöver det.

MOHAMMAD MUSLIM ENEBORG är imam vid en muslimsk församling i Stockholm.